Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

30.3.2016

ASIA Asiantuntijalausunto koskien E 13/2016 vp valtioneuvoston selvitys: Komission julkinen kuuleminen, EU:n teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa koskeva lainsäädäntökehys

LAUSUNNON ANTAJA

Musiikkituottajat – IFPI Finland ry
toiminnanjohtaja, varatuomari Antti Kotilainen

YHTEENVETO

- Piratismi on edelleen merkittävin haitta ja este laillisten palveluiden kehitykselle ja markkinoille pääsylle EU:ssa.
- On hyvä, että Suomi suhtautuu myönteisesti komission käynnistämään selvitysyöhön teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanokehyksen toimivuudesta.
- Laittoman tarjonnan torjuminen tehokkaasti on aina edellytys terveiden markkinoiden kasvulle ja kehittymiselle. Pelkästään laillisia palveluja kehittämällä ja lisensointia edistämällä ei poisteta piratismiongelmaa, koska yksikään laillinen palvelu ei pysty kilpailemaan sellaisen palvelun kanssa, joka laiminlyö tarvittavat lisenssit ja muut lakisääteiset velvoitteensa.
- Tekijänoikeusalat työllistävät Suomessa toiseksi eniten EU:ssa (4,3 %) ja tuottavat kolmanneksi eniten (4,8 %) BKT:stä (Industry Level Analysis Report, 2013, European Patent Office).
- Musiikki on eurooppalaisen digitaalisen kehityksen kärjessä. Kaikki musiikin maksulliset suoratoistopalvelut (esim. Spotify, Tidal, Deezer, Apple Music) toimivat rajat ylittävästi kaikkialla maailmassa. Kuluttajan saatavilla on koko ajan yli 43 miljoonan musiikkikappaleen valikoima.
- Nykyinen ”notice and take down” toiminto tulee muuttaa ”notice and stay down” -toiminnoksi.
- Tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa EU:n sisämarkkinoilla tulee tehostaa mahdollistamalla rajat ylittävät kieltotuomioiden/estomääräysten täytäntöönpanot ja kieltotuomiot kaikenlaisia välittäjiä kohtaan.

- Tietoyhteiskunnan palveluntarjoajien roolia ja aktiivisuutta laittoman toiminnan vähentämisessä tulee lisätä (duty of care).
- Suomen perusmuistiossa esittämät näkemys, jonka mukaan Suomi ei pitäisi direktiivin (2004/48/EY) uudistamista tällä hetkellä tarpeellisena samoin kuin muistiossa esitetty torjuva kanta vahingonkorvaus ja oikeudenkäyntilujen kehittämiseen, ovat tässä vaiheessa EU:n valmistelua selkeästi ennenaikaisia ja perusteettomia.

Musiikkituottajat kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä ja lausuu kunnioittaen seuraavan.

1. Musiikkipalveluiden saatavuus EU:ssa

Musiikki on eurooppalaisen digitaalisen kehityksen kärjessä. Musiikki-ala yksin työllistää yli miljoona eurooppalaista ja Euroopan luovat sektorit yhdessä 4 % koko euroopan työvoimasta. Jotta luova Eurooppa voi hyvin, luo kasvua ja työpaikkoja, on lainsäätäjän varmistettava, että oikeuksien täytäntöönpano sisämarkkinoilla on tehokasta ja toimivaa.

Euroopassa toimii tällä hetkellä yli 200 digitaalista musiikkipalvelua. Palvelut ovat saatavilla rajat ylittäen kaikkialla EU:ssa. Kaksi tämän hetken ehkä tunnetuinta digitaalista musiikin suoratoistopalvelua ovat eurooppalaisia; Spotify Ruotsista ja Deezer Ranskasta.

Eurooppalaisten kuluttajien saatavilla on yli 43 miljoonan musiikkikappaleen valikoima, joka kulkee mobiilisti hänen mukanansa missä päin Eurooppaa tahansa.

On fakta, että yksikään laillinen palvelu ei pysty kilpailemaan laittomien palveluiden kanssa, jotka laiminlyövät tarvittavat lisenssit ja muut lakisääteiset velvoitteensa. Laittoman tarjonnan torjuminen tehokkaasti on edellytys terveiden sisämarkkinoiden kasvulle ja kehittymiselle.

On selvää, että vuonna 2004 säädetyt oikeusuojakeinot eivät enää 12 vuotta myöhemmin kaikilta osin mahdollista ja turvaa asiamukaisia ja tehokkaita keinoja puuttua tekijänoikeuksien loukkauksiin.

2. Notice and take down -menettely tulee muuttaa Notice and stay down muotoon

EU:n tulee tarkentaa ja selventää sähkökauppadirekviin vastuuvapauslausekkeita. Palveluntarjoajilla tulee olla selkeä toimintavelvoite oman toimintansa puitteissa.

Tällä hetkellä oikeudenhaltijat ovat useimmiten tilanteessa, jossa oikeudenhaltijan tekemän alasottoilmoituksen perusteella poistetut aineistot palaavat palveluun jopa

vain minuuttien sisällä yhä uudestaan ja uudestaan. Nykyisen "notice and take down" toiminnon tulee olla "notice and stay down" -toiminto.

Ifpin tekemien selvitysten perusteella sama, suosittu kappale palautuu uudelleen palveluun jopa tuhansia kertoja ensimmmäisen alassottoilmoituksen jälkeen.

Esimerkiksi vuonna 2015:

- One Direction yhtyeen *Drag Me Down* kappale havaittiin **yli 2700** kertaa YouTubessa ensimäisen alasottoilmoituksen jälkeen.
- Marc Ronsonin *Uptown Funk* kappale havaittiin **yli 3000** kertaa Soundcloud – palvelussa ensimmäisen alasottoilmoituksen jälkeen.
- Adelen *Rolling in the Deep* kappale havaittiin mp3c.cc –palvelussa **yli 9800** kertaa ensimmäisen alasottoilmoituksen jälkeen.

IFPI:n tekemän selvityksen perusteella 94 % sen vuonna 2015 tekemästä lähes 16 miljoonasta alasottoilmoituksista (notice and take down) olisi vältetty, mikäli laitomat aineistot eivät palautuisi uudelleen ja uudeelleen palveluihin.

3. Välittäjien huolellisuusvelvoite (Duty of care)

Internetin eri palveluntarjoajilla tulee olla selkeä huolellisuusvelvoite oman toimintansa puitteissa. Huolellisuusvelvoite linkittyy komission ilmoitukseen ryhtyä toimiin ottaakseen käyttöön itsesääntelyyn ja rahan liikkeiden seurantaan perustuvia järjestelmiä (follow the money –lähestymistapa). Tämä on erittäin kannatettavaa. Teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaajien tulovirtoihin puuttuminen on tehokas keino lopettaa oikeudenloukkaus.

Tässä yhteydessä on syytä tarkastella esimerkiksi hakukoneiden, maksuvälitysyhtiöiden ja mainostajien asemaa osana tervettä digitaalista markkinaa. On varmistettava, että laittomien palveluiden toimintaa ei rahoiteta ja ylläpidetä sillä, että hakukoneet ohjaavat kuluttajat laittomille palveluille, joiden ansaintalogiikka perustuu palvelussa näkyvään mainontaan ja/tai aineistojen suoraan myyntiin kuluttajille maksuvälitysjärjestelmiä hyödyntäen (esim. luottokortti-yhtiöt ja Paypal).

On välttämätöntä, että tätä kehitystä ei jätetä yksin vapaaehtoiseen sopimuksiin perustuvan yhteistyö varaan, vaan toimintaa ja hanketta on tuettava myös lainsäädännöllä. Tämä varmistaa sen, että kaikki toimijat markkinoilla ovat tasavertaisessa asemassa ja että tavoitteet laittomien rahavirtojen katkaisemiseksi saavutetaan.

4. Oikeuksien täytäntöönpano sisämarkkinoilla

Tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa sisämarkkinoilla tulee tehostaa siten, että EU-lainsäädäntö mahdollistaa rajat ylittävät kieltotuomiot (Tietoyhteiskuntadirektiivi artikla 8.3). Yhdessä jäsenvaltiossa määrätty kieltotuomio tulee olla mahdollista laittaa täytäntöön nopeasti ja tehokkasti myös muissa jäsenvaltioissa.

Tällä hetkellä oikeudenhaltijat joutuvat hakemaan yhtä ja samaa piraattipalvelua koskien kussakin EU:n jäsenmaassa erikseen palvelua koskevat kieltotuomiot. Tämä aiheuttaa merkittäviä kustannuksia oikeudenhaltijoille ja tehottomuutta luovien sisältöjen suojaamiselle EU:n sisämarkkinoilla.

Tulee myös varmistaa, että kieltotuomiot ovat mahdollisia kaiken tyyppisiä välittäjiä vastaan (intermediaries). Näitä välittäjiä ovat esimerkiksi mainosvälittäjät ja maksuvälinevälittäjät, jotka mahdollistavat pitkälti laittomien palveluiden toiminnan ja ansaintalogiikan ja joiden toimilla on siten suuri merkitys vähennettäessä tietoverkkopiratismia.

5. Vahingonkorvausten ja oikeudenkäyntikulujen laskeminen ja jakaminen

Perusmuistiossa Suomi ottaa torjuvan kannan komission ajatukseen harmonisoida vaihtoehtoja myös vahingonkorvausten ja oikeudenkäyntikulujen laskemisen ja jakamisen osalta. Tekijänoikeuksien täytäntöönpanon tehokkuuden arvioinnissa kulukysymys on hyvin olennainen, valvonnan kulut voivat käytännössä estää räikeisiinkin oikeudenloukkauksiin puuttumisen.

On myös huomattava, että komission kuuleminen täytäntöönpanokysymyksistä on vielä kesken eikä tiedossa ole, millaisia seikkoja kuulemisessa tuodaan esiin tai toisaalta millaisia seikkoja komissio täsmällisesti ottaen aikoo ottaa jatkossa työn alle. Torjuvan kannan ilmaiseminen ennen kuin on edes varmuutta, mistä on kyse, vaikuttaa ennenaikaiselta ja perusteettoman negatiiviselta.

Siviilioikeudellisten turvaamistoimien käytön voi käytännössä estää niiden kalleus oikeudenhaltijoille. Oikeudenloukkauksista tuomituilla harvoin on maksukykyä korvata asian selvittämisestä aiheutuneita kuluja oikeudenhaltijoille, vaikka heidät siihen tuomiolla velvoitettaisiinkin.

Muilta osin yhdymme myös siihen, mitä Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry lausunnossa on tuotu esiin.

Musiikkituottajat – IFPI Finland ry

Antti Kotilainen
Toiminnanjohtaja